

УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Синявська І.М., здобувач

Полтавська державна аграрна академія

У статті обґрунтовано сутність сільських територій як об'єктів управління, визначені особливості їх організації, принципи управління, здійснено аналіз ефективності управління ресурсним потенціалом сільських територій, досліджено соціально-економічні пріоритети розвитку сільських територій

In this paper the essence of rural areas as facilities management, the peculiarities of their organization, management principles, the analysis of efficiency of resource potential of rural areas, investigate the social and economic priorities of rural development

Постановка проблеми. Соціально-економічні пріоритети розвитку аграрної сфери економіки тісно пов'язані з розвитком сільських територій, формуванням зайнятості сільських жителів, ринку праці на селі, підвищенням рівня доходів та якості життя сільських жителів. При цьому сільські території є просторовою основою розміщення сільськогосподарського виробництва та інших видів діяльності на селі, власне сільських поселень, використання природних ресурсів у процесі суспільної життєдіяльності. Відзначимо, що внаслідок радикальних реформ, які відбулися в Україні, на селі докорінно змінилися відносини власності, форми господарювання, поширилися альтернативні види діяльності (сільський туризм), розширилися функції та права органів місцевого самоврядування, сільських громад, суспільних організацій.

Разом з тим загострилися проблеми зайнятості та безробіття, бідності, відтворення сільського населення в цілому. У відповідності до глобальних тенденцій сучасного соціально-економічного розвитку сільський спосіб життя стає менш престижним, неухильно скорочується кількість сіл, сільських жителів. Вказані процеси потребують постійного державного регулювання, розробки нових підходів щодо організації сільських територій, вдосконалення управління ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сільських територій, сільського розвитку пов'язано, насамперед, з роботами І.Ф. Баланюка, О.М. Бородіної, П.І. Гайдуцького, О.Д. Гудзинського, А.С. Даниленка, О.Ю. Єрмакова, С.М. Кваші, Е.М. Лібанової, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, Л.О. Мармуль, Л.І. Михайлової, Н.В. Морозюк, О.І. Павлова, П.Т. Саблука, М.П. Сахацького, В.І. Топіхи, І.І. Червена, В.В. Юрчишина, К.І. Якуби.

Постановка завдання. Завданням проведеного дослідження стало обґрунтування сутності сільських територій як об'єктів управління, визначення особливостей їх організації, принципів управління, здійснення аналізу ефективності управління ресурсним потенціалом сільських територій, дослідження соціально-економічних пріоритетів розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Запорукою ефективного функціонування та розвитку будь-якого ресурсно-виробничого, тим більше соціально-економічного складноорганізованого структурного формування,

важливе значення має наявність представницьких органів управління та їх взаємоузгоджені управлінські дії [1]. Очевидно, що не оформлені законодавчого і за радянських часів, і в сучасний період не мали ефективного практичного втілення територіально-виробничі комплекси, сировинні зони, кластери. На нашу думку, управління сільськими територіями повинне здійснюватись під егідою сільських та селищних рад і їх виконавчих комітетів. Але, не маючи достатньо коштів, вони не завжди ретельно виконують свої функції.

Відзначимо, що підсистему управління та організації сільських територій формують: сільські та селищні ради, сільські громади, органи управління об'єктів виробничо- та соціально-економічної діяльності, представництва громадських суспільно-економічних, соціальних та екологічних організацій, асоціацій, фондів. Центрами організації сільських територій виступають села та селища (з розміщеними в них сільськими та селищними радами), населені пункти, які їм підпорядковуються, окремі фермерські поселення. Безпосередній управлінський вплив на розвиток сільських територій здійснюють районні та обласні органи місцевого самоврядування та в загальнодержавному масштабі – органи державної влади.

Основні принципи, на яких повинно базуватись управління, наступні: пізнання і всестороннє використання в господарській практиці об'єктивних законів природи, діалектичної єдності всіх її елементів, взаємозв'язку і взаємообумовленості всіх процесів, які відбуваються в біосфері; бережливе ставлення до ресурсів, максимальне використання природних умов для фізичного, розумового і естетичного розвитку населення України, а природних ресурсів – для постійного нарощування виробництва і збільшення матеріальних благ [2]. Вони також передбачають науково-обґрунтований підхід до організації діяльності, здійснюваній на всебічному врахуванні потреб держави, економічних районів і галузей у природних ресурсах, сировині і готовій продукції, повсюдне створення чистого і здорового природного середовища для життя і виробничої діяльності населення; плановірність і комплексність в організації виробництва, недопущення стихійності, перевага загальнодержавних інтересів над вузьковідомчими у використанні природних багатств.

Важливе значення має регулювання господарських потреб у відповідності з можливостями природного середовища; максимальне забезпечення сільських територій власними ресурсами шляхом їх найбільш раціонального і комплексного використання. Основним є раціональне впровадження всіх досягнень науково-технічного прогресу у виробничу діяльність, що не допускає або зводять до мінімуму виснаження і деградацію ресурсів, особливо земельних. Розвиток і розміщення виробництва з врахуванням природних умов і ресурсних можливостей кожного регіону, їх охорона і найбільш раціональне використання належать також до основоположних принципів управління сільськими територіями.

Управління людським та трудовим потенціалом є складовою частиною комплексного управління сільськими територіями. Від кількості трудових ресурсів, їх розміщення, статевого і вікового складу, залежить рівень працевлаштуваності сільської економіки. Працевлаштовані сільські території мають можливість більш інтенсивно розвивати й диверсифікувати свою еко-

номіку. В той же час, дефіцитні на трудові ресурси будуть обмежені у вирішенні вказаних проблем. Розселення населення і розміщення трудових ресурсів справляє основоположний вплив на розвиток і територіальну організацію виробництва, розміщення і спеціалізацію окремих галузей і підприємств. Населення і трудові ресурси належать до числа переміщуваних. Тому з метою більш рівномірного і повного забезпечення сільських територій трудовими ресурсами, або у пошуках кращих умов життя відбувається їх плановий, або стихійний перерозподіл, здійснюються значні міграційні потоки.

В управлінні сільських територій треба враховувати, що досягнення високого рівня життя населення є основною метою економічного розвитку сільських територій. Рівень життя справляє суттєвий вплив на формування економічних інтересів сільських територій, оскільки те, чого вони хочуть досягти, напевно базується на їх поточному становищі. Нарешті, рівень життя населення сільських територій є важливим чинником реалізації їх економічних інтересів: очевидно, що заходи, які вимагатимуть режиму економії, по-різному сприйматимуться населенням сільських територій з різним рівнем добробуту [3].

Негативний вплив на розвиток людського і трудових ресурсного потенціалу сільських територій України на сучасному етапі справляє складна ситуація на ринку праці та високий рівень безробіття, низька доступність та недостатня якість соціальних послуг, зниження якості освіти, низький рівень доходів та особистого споживання, поширення бідності тощо. Проте поєднання і ступінь гостроти цих проблем різняться як між регіонами, так і в кожному регіоні між містами та сільською місцевістю [4]. Вказані явища необхідно врахувати в управлінні сільськими територіями.

Висновки. Стан та перспективи розвитку сільських територій залежать передусім від рівня економічного розвитку країни в цілому, зокрема від рівня розвитку сфери виробництва матеріальних і нематеріальних благ. Якщо рівень економічного розвитку країни або регіонів є значно нижчим, ніж сусідніх, це призводить до значних обсягів експорту сировини і продуктів її первинної обробки, робочої сили та імпорту готової продукції і застарілих технологій. Відносно вищий, ніж у сусідів, рівень економічного розвитку забезпечує містким ринком збуту свої готові товари у сусідніх регіонах та країнах, а також формує за рахунок останніх значний резерв дешевої робочої сили і первинної сировини.

За низького рівня розвитку виробництва та інфраструктури в Україні досить часто розвиваються імпортозаміщувальні виробництва. Нерідко пріоритетними у таких випадках стають ті виробництва або сфери діяльності, які на даний момент є найвигіднішими. На жаль, сьогодні дуже поширеною є точка зору, згідно з якою «першочергове значення в питаннях розвитку і розміщення продуктивних сил повинне надаватися таким економіко-технологічним критеріям, як швидкість обігу капіталу, рівень прибутку, можливість розвитку експортно-орієнтованих та імпортозаміщувальних виробництв» [5]. Роль управління інфраструктурою в економічному розвитку сільських територій підкреслює також і той факт, що в офіційно ухваленій в Україні «Програмі заохочення іноземних інвестицій» пріоритетними сферами іноземного інвестування є, зокрема, транспортна інфраструктура, зв'язок, соціальна інфра-

структура (мережа оздоровчих рекреаційно-туристичних комплексів, рекреаційних об'єктів, готельних комплексів тощо). Особливого значення вказані заходи набувають на урботоруральних (приміських) або природи й історії формують підґрунтя (туристичні атракції, туристичної продукції) для диференціації діяльності та формування її альтернативних видів – сільського туризму, рекреації, переробки продукції, народних промислів тощо.

Література:

1. Кириленко І.Г. Про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. - 2003. - №1(99). - С. 3-11.
2. Кропивко М.Ф. Організація державного і самоврядного управління розвитком сільських територій / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. - 2005. - № 11 (133). - С. 60-62.
3. Морозюк Н.В. Особливості розвитку системи управління селом на територіях з низькою щільністю населення / Морозюк Н.В., Терещенко В.К. // Науковий вісник НУБіПУ. - 2009. - Вип. 142. - Частина 2. - С. 255-259.
4. Мостовий М.Л. Удосконалення системи самоуправління сільськими територіями / М.Л. Мостовий // Економіка АПК. - 2006. - № 9. - С. 139-143.
5. Павлов О.І. Сільський розвиток та розвиток сільських територій: процесуальний та об'єктний прояви/ О.І. Павлов // Економіка, фінанси, право. - 2009. - № 7. - С 17-20.

УДК 330.341.1:338.432

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сіренко Н.М., д.е.н., доцент

Миколаївський державний аграрний університет

У статті досліджено вплив процесів глобалізації та євроінтеграції на інноваційний розвиток аграрного сектора. Обґрунтовано використання дворівневої системи пріоритетів державної підтримки галузей економіки та процес формування стратегії інноваційного розвитку аграрного сектора.

The investigation of globalization and European integration process and the way it has an influence on innovative development of agrarian sector is described in the article. The basis of two-level priorities system in governmental support of sectoral Economy and process of innovative development of agrarian sector strategy formation is also grounded in the article.

Постановка проблеми. Напрями інноваційного розвитку аграрного сектора економіки визначаються не лише державними потребами в забезпеченні продовольчої, екологічної, енергетичної та інших видів безпеки, а й значною мірою залежать від факторів зовнішнього середовища, від процесів, які відбуваються в світовому соціально-економічному просторі. Україна в цілому і аграрний сектор економіки, зокрема, не є ізольованими системами, а виступають складовими світового економічного простору.

З розвитком і прискоренням глобальних процесів тіснота зв'язку між ними і аграрним сектором економіки України збільшуватиметься, змінюватиметься співвідношення в структурі інститутів впливу на економічний та інноваційний розвиток аграрної економіки, ускладнюватимуться завдання, підходи до управління інноваційним розвитком галузей економіки України, в